

Richard Askwith

STOPY V OBLACÍCH

příběh o běžecké vášni
a utrpení

"Jedna
ze 3 nejlepších
knih o běhání
vůbec!"
Runner's World

MLADÁ FRONTA

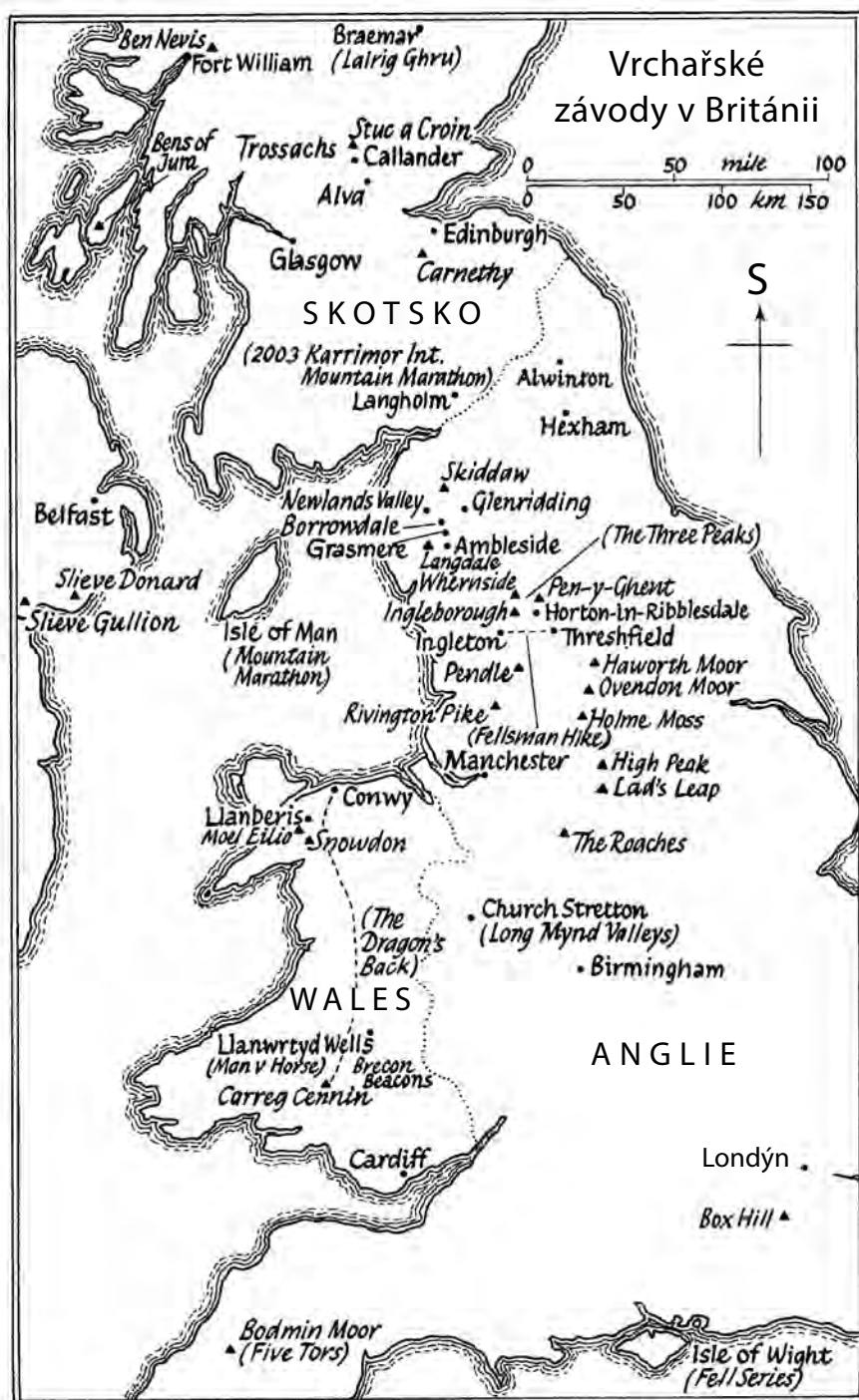

MLADÁ FRONTA

Richard Askwith

STOPY V OBLACÍCH

Příběh o běžecké vášni a utrpení

Richard Askwith

STOPY V OBLACÍCH

Příběh o běžecké vášni a utrpení

MLADÁ FRONTA

Clare, Isobel a Edwardovi

VAROVÁNÍ

Aktivity popisované v této knize jsou nebezpečné a mohou mít za následek zranění nebo smrt. Nezkoušejte je. Jděte raději do posilovny nebo zůstaňte doma a dívejte se na televizi.

Copyright © Richard Askwith, 2004
Translation © Anna Kudrnová, 2016

ISBN (pdf) 978-80-204-4082-2

1 Z BLÁTA DO LOUŽE

Tak takovéhle je asi umírání. Ne ta bolest, i když předpokládám, že smrt většinou bolí, ale strach. Strach z čeho? Skoro si netroufám říct.

Něco se mi stalo. Už si ani nevzpomínám, kolik hodin okolo mě skučí bouřka. Už si ani nevzpomínám, kolik hodin běžím – nebo se pokouším běžet – v horách. Teď jsem ztracený, a to definitivně. Každý sval v mém těle se třese, na nohou strhané krvavé puchýře, každý kloub bolí a poslední zásoby tepla a síly ze mě unikají jako pára.

Na všechno se lepí hustý mrak ledové mlhy, svým příkrovem mění odpoledne v soumrak. Zmítá jím vítr, nahodile, jako uvolněnou plachtou na divokém moři. Mrakem v poryvech prolétávají mlhavé hrůzy: kroupy, temné tvary, náznaky blesku, prudké výbuchy deště. Přesto vlastně nevidím než pár yardů před sebe – kromě dvou krátkých okamžiků, kdy bouřka rozerve závěs mlhy a odhalí příšerná skaliska všude kolem. Podle mapy a mých znalostí terénu tu taková skaliska v žádném případě být nemohou. Trhlina se zavře moc rychle, takže se nestihnu zorientovat.

Teď jsem tedy zastavil; nebo se přinejmenším belhám tak uboze a bezcílně, že se to nedá klasifikovat jako rozumný pohyb. Nemám ponětí, co dělat. Jsem urostlý, silný, trénovaný mladý muž s hlubokým hlasem, širokými rameny a ochlupenou hrudí. Doma jsem otcem rodiny; Londýn je plný úspěšných novinářů, kteří mě považují nebo někdy považovali za svého nadřízeného. A mně je do breku.

Není to zoufalství. Tohle je čirá tíseň zraněného a vyděšeného tvora, při níž se mísí sebelítost s panikou. Něco se škaredě pokazilo.

Moc mi nedodalo, že kompas přestal fungovat a ukazuje sever v naprosto nesprávném směru. Asi ani podvrtnutý kotník není zrovna plus. Přesto mi bolest poskytuje téměř útěchu. Když se soustředím na palčivé bodání, které vystřeluje z pochroumaného kloubu, nebo na skleněné jehličky pronikající mým oblečením v převleku za dešťové kapky, připomíná mi to mou situaci přibližně před hodinou. Cítil jsem se mizerně, ale ještě jsem to byl já. Teď

jsem byl degradován z člověka na zvíře: ubohého, obnaženého dvojnožce, bezmocně se krčícího na skále.

Možná je to pocit, jaký mají ranění vojáci, když zmirajícím dechem volají matku: stejný pocit, že ztrácíte integritu fungujícího dospělého člověka; že už nemůžete dál. Jenže já ještě neumírám. Ještě ne, jen kdybych dokázal vymyslet, co dělat.

Nedokážu to.

Chce se mi spát. Už tu jsem osm hodin nebo déle. Opakuji: nemám tušení, co dělat. Začínám cítit zvláštní teplo. Pomyslím si, že bych si mohl lehnout.

Ale ne hned. Pořád dokážu jakž takž uvažovat – dost souvisle, abych si uvědomil, že myšlení je moje největší naděje. Tenhle problém má řešení. Když se dostatečně zamyslím, najdu ho.

Tak tedy myslí. Tohle není to nejhorší. Mohl bych viset z okraje útesu za konečky prstů. Mohl bych si zlomit nohu – nebo obě. Mohl bych zabloudit v Himálaji. Mohl jsem taky zabloudit na několik dní. Miliardy a miliardy lidí čelily horším situacím, než je tahle, a nejen při dobrodružných výpravách, ale i všednějších zkouškách, jako je válka a přírodní pohromy. Mnozí se vzdali naděje i života. A mnozí ne.

Lepší chlapi než já už kňourali a hrbili se strachy; ale spoustu jiných lidí – taky lepších než já – protivenství zocelilo. Mysli na ně. Mysli na Shackletona, beznadějně ztraceného vprostřed antarktické noci. Mysli na Joea Simpsona, hladovějícího a s polámanými končetinami v zapadlém andském údolí. Mysli na všechna ta pokolení před svou zhýčkanou generací poválečného baby-boomu, lidi, co si nestěžovali, ačkoliv se s nimi život nemazlil, a nesnížili by se k tomu, aby tváří v tvář katastrofě propadali sebelítosti. Mysli na svého otce a všechny další otce, kteří s tím bojovali v druhé světové válce. Mysli na lidi, kteří v těchto horách prožili celý život. Mysli na Josse Naylora.

Joss Naylor! Příval hanby mě probere. Co jsem to za ubohého, zvykaného floutka, že tu sám pro sebe fňukám a sním o horké koupeli, jenom kvůli bolavému kotníku, rozbité buzole a pár milionům kapek vody v podobě šikmo padajících krup? Proboha, vždyť jsme v Anglii; nejbližší silnice nemůže být dál než nějakých pět šest mil. Teplota nemůže být tak hluboko pod bodem mrazu. Mohl bych se plazit pět mil po všech čtyřech a pořád bych byl v pondělí zpátky. Nehledě na to, že by pro mě poslali horskou službu, než bych stačil umřít. A hlavně: mám být přece vrchař!

To znamená, že jsem členem stejného společenství jako Joss Naylor a Billy Bland a Kenny Stuart a Bill Teasdale; jako Ian Holmes a Helene Diamantidesová. Připadá mi to těžké? Jenže ono to má být těžké. Jestli se s tím nedovedu poprat, hybaj zpátky do Londýna, odkud jsem přišel.

Sebeúcta ze mě vydoluje pud sebezáchovy. Musím vyrazit – kamkoliv. Tedy skoro kamkoliv. Ne z těch hrozných útesů. Ale někam.

Ta pravá chvíle na poslední záchranu: věřit kompasu. Jestli tedy ukazuje správně a já odhaduju svou polohu alespoň na půl míle přesně, stačí vyrazit tím směrem – který kompas označuje jako „jih“ – a dřív nebo později musím narazit na cestu, po níž jsem běžel před půl hodinou.

Vrávorám pryč: střídavě kulhám a skučím. Nebo spíš: kulhám, skučím, jektám zuby. Jdu z kopce, přestože bych měl stoupat, ale koho to zajímá? Pokud se dokážu držet přímo, aspoň budu někam směřovat.

Vítr se do mě zakusuje, tentokrát zezadu, ale já ho ignoruju. Už žádné řůkání. Pomysli na Eddieho Campbella, jak klusal sněhovými bouřemi v Glencoe v teniskách a proti podchlazení měl jen hrstičku bonbonů v kapse větrovky. Pomysli na ty tvrdé muže – a ženy –, co běhají po těchto skalách každý den.

Skutečně se objeví pěšina. Nijak se nepodobá té, na níž jsem byl prve, ale toho si nebudeme všimat. Všechny stezky někam vedou. Poběžím po ní na západ a buď skončím v místě, které poznám, nebo... inu, kdo ví, třeba narazím na tu velkou řeku na druhé straně mapy, nebo možná na nějakou lidskou bytost.

Nutím se do běhu, ačkoliv se mi nohy třesou natolik, že v jednom kuse zakopávám o kameny. Ta bolest se nedá popsat: s každým krokem dopadnu na ostré, kluzké kamení, které buď kouše jako zuby, nebo pode mnou ujede, v některých případech obojí. Moje stehna protestují pokaždé, když zvednu nohu; celé tělo křičí, kdykoliv došlápnu. Tak ať: nebudu poslouchat. Pocity jsou pro holky. Hlavu mám plnou myšlenek o nezdolnosti: čirého brutálního odhodlání, které někdy dokáže zkrotit nehostinné hory. Pomysli na Simóna Bolívara a jeho hladovějící, polonahé vojsko, jak slepě klopýtají přes smrtelné vrcholy And. Pomysli na George Brasse, vrávorajícího v jedné botě sněhovou bouří, aby nejen vyhrál ten nejdrsnější horský závod 60. let, ale stal se zároveň jediným účastníkem doběhnuvším do cíle. Klopýtnutí, zaskučení; klopýtnutí, zaskučení. Aspoň se zahřeju.

Po nějaké době – nedokážu říct, o kolik později – zjistím, že jsem na správné cestě. Ne ve správném úseku – tuhle úzkou skalní rozsedinu jsem míjel už

před několika hodinami –, nicméně v každém případě na cestě. Musel jsem obejít velké kolo, nebo možná osmičku. Nevadí: pokud si to znovu ověřím pomocí mapy a buzoly, můžu teď alespoň s jistotou určit svou polohu. Udělám to; a jako znamení z nebes se v mlze přede mnou objeví dva stíny. Lidé, jdou ke mně, postupně se z nich vyklubou dva brunátní muži, těsně obepnutí nacucanými, pleskajícími větrovkami. Další možnost ověřit polohu.

„Hele, prosím tě,“ zavolá jeden, „mohl bys nám říct, kde jsme?“

Ukážu jim směr, který pokládám za správný, a pak se zase bolestivě rozklušu. Teď si věřím. Pokud se neukvapím a vyhnu se dalším navigačním selháním, dělí mě od horké koupele dvě nebo tři hodiny. (*Dvě nebo tři hodiny? Pane na nebi.*) Ale už na to nemyslím. Horké koupele jsou pro mimina. Já jsem vrchař. Když na to přijde, je ze mě zase velký silný chlap; dost velký a silný na to, aby dvěma panikařícím turistům prosvětlil den jistotou. Taký mám k dispozici mapu a, jak se nyní zdá, i fungující buzolu. Jsem pánem těchto hor.

A pomyslí si na Josse Naylora, který jako zběsilé zvíře uprostřed noci zdolával jeden kopec za druhým v nejkrutější bouři roku 1972; a na Billa Teasdalea, jak skákal krupobitím a mlhou na Mountain Trial roku 1953, zatímco oficiální běžci, s nimiž podle jejich názoru nebyl hoden soutěžit, se pachtili a třásli míle za ním; na Helene Diamantidesovou, jak za sebou na závodě Dragon's Back v roce 1992 nechala řadu zničených, fňukajících výsadkářů; na Martina Stonea s jeho vítězoslavným pokřikem na Pen Llythrig-y-Wrachu, posledním vrcholu jeho rekordního běhu na trase Paddy Buckley round v roce 1985; na Kennyho Stuarta, jak roku 1984 uháněl na Ben Nevis a zpátky, lehkonožý jako tanečník; na „Dalzellův závod“ v roce 1910. Všechny ty zázraky lidského úsilí; všichni ti hrdinové, ztracení v oparu času. Když se setkají lidé a hory, dějí se veliké věci; a ačkoliv ani jeden Brit ze sta nemá ponětí, že kdy existovali velcí králové kopců, hrdinské kousky těch nejlepších se vyrovnají jakékoli slavné kapitole v dějinách sportu.

Poněkud bizarně v sobě teď cítím jejich ducha; a než začnu dlouhatánský seběh k jezeru, u něž jsem zaparkoval auto, tělem mi proudí vlny adrenalinu. DUP-dup-DUP-dup-DUP-dup. Už skoro nekulhám. Pot se ze mě řine, jako by pražilo slunce. Setřásám jeho kapky z obličeje pravidelným pohozením hlavy a tím rytmem sám sebe poháním. Jsem boxer bušící do cvičné hrušky, poskakuju, tančím. Nezpomaluj, udržuj reflexy v pohybu. A především, kontroluj

situaci. Protože jediné neměnné pravidlo při setkání lidí s horami zní: velet musí buď člověk, nebo hora. Oba nemohou být páni.

Když o půl hodiny později doběhnu dolů, je jasné, že hlavní slovo převzaly opět hory. Z rytmického klusu je zase utrápené belhání a pohození hlavou zavání spíš zoufalstvím než bojovností. Nevadí: už jsem dole a musím jen odkulhat pár set yardů po asfaltu, abych se dostal k autu. Donutím se ten kousek klusat, a teprve potom budu myslet na horkou koupel.

Ten kousek jdu. Myšlenky na horkou lázeň podlamují mé ochablé nohy při každém kroku. Nakonec se doškobrtám do auta, zhrouťím se na sedadlo spolujezdce, zpola se převléknu do suchého oblečení, které jsem si tam nechal, zavřu dveře a usnu.

A tohle, měl bych dodat, dělám pro zábavu.

2 SCÉNY Z VRCHAŘSKÉHO ROKU: LEDEN

Nový rok začíná vlhkým a studeným svítáním, jako kdyby se obloha probouzela s kocovinou. Po celém Spojeném království se lidé oddávají svátečním činnostem dle uznávaných tradic jedenadvacátého století: s žaludkem na vodě se potácejí do hospod, sesunou se před televizi, nakupují, kutí. Ovšem přinejmenším v deseti hrabstvích skupinky houževnatých podivínů – všeho všudy jich nebude víc než dvě nebo tři stovky – slaví Nový rok primitivnějšími rituály.

V jižní části pohoří Peniny, u nádrže Ogden Reservoir, běží jednatřicet skrovně oděných běžců o závod po rašelinných svazích ovendenského vřesoviště k památníku Giant's Tooth a zpátky, tři strmé míle za hustého mrholení. Ve východní Cumbrii se téměř šedesát běžců postaví dešti, sněhu a ledovému vichru, aby se zúčastnili závodu v běhu do vrchu pojmenovaného Nine Standards: osmimílového okruhu v kopcích nad městečkem Kirkby Stephen. V severním Yorkshiru poblíž Whitby se 157 lidí sápe po kluzkých stezkách k památníku kapitána Cooka a zpět; na Snowdonu se přes čtyřicet běžců potýká se studeným větrem a rozvodněnými řekami při pětímílovém závodě ze sedla Pen-y-Pass; v pohoří Grampiany jen čtyřadvacet účastníků doběhne do cíle závodu Tap o' Noth; v northumberlandském Rothbury ztíží závod Hill Forts and Headaches, který se běží jen do kopce, prudký déšť a sníh; na ostrově Man musí pořadatelé změnit trasu závodu Rass Valley Keein Eoin kvůli nepřekročitelné, deštěm rozdivočelé řece; v Shropshiru nad městečkem Church Stretton vykazuje několik účastníků závodu Morning After nezaměnitelné známky předchozí bujaré noci.

Mohli byste sledovat kteroukoli z těchto akcí a odnesli byste si víceméně stejný dojem: bledí běžci s propadlými tvářemi, mnozí v čepicích a rukavicích, se pohybují všemi možnými rychlostmi, ale všichni míří na mrazivé vrcholky kopců, přičemž očividně nedbají na sklon svahu a přírodní živly. Pokud máte nějakou zkušenost s běháním nebo s horami, možná by na vás zapůsobila houževnatost, s níž spěchají vzhůru. Skoro určitě by vás ohromilo, jak bezhlavě se potom řítí z kopce: ženou se z namoklého svahu jako poníci, kapky potu z nich odskakují do deště a ve vzduchu za nimi zůstává řídký obláček páry. Ale

kdybyste byli svědky takové podívané poprvé, spíš by vám celkově utkvěla její podivnost než její krása. Koneckonců, většina lidí by se považovala za ohromné dobrodruhy a aktivní osoby, kdyby na Nový rok byť krokem vyšli na nějakou horu; představa, že by měli na některý kopec – nebo i víc kopců – vyběhnout, se jeví jako absurdní. Tlustý chlapík na parkovišti u Ogdenovy nádrže, který se kaboní z auta, zatímco doběhnuvší atleti na sebe spěšně navlékají teplé oblečení a blokují mu výjezd, mluví za hodně lidí, když ucedí: „Pošahaný magoři. Magoři a masochisti.“

Jenže považovat tyhle lidi za cvoky a pustit je z hlavy by byla chyba. Je jich víc, než byste si mysleli: když se rozjede sezóna, dají se počítat na tisíce. A jsou normálnější, než vypadají. Podívejte se blíž na některé z účastníků těchto novoročních akcí a další zhruba desítky závodů, které následují v průběhu ledna, a najdete naprosto standardní řadu počestných občanů, kteří vykonávají naprosto standardní řadu zodpovědných povolání.

Vezměme si pár příkladů. Tim Austin, vítěz závodu Giant's Tooth, je sedmadvacetiletý geodet ze Sheffieldu. Wendy Doddsová, čtvrtá žena v cíli Nine Standards, je jednapadesátiletá revmatoložka z Milnthorpe v Cumbrii. Ian Holmes, vítěz závodů Boulsworth Hill Race v Lancashiru i Stanbury Splash v západním Yorkshiru (první se běžel v hlubokém sněhu a druhý v kvílící vichřici) je sedmatřicetiletý instalátor vířivek z Keighley. Mark Hartell, který se umístil třetí na vrchařském závodě White Nancy v Cheshiru, je devětatřicetiletý informatik a projektový manažer ze staffordshirského Leeku. Louise Sharpová, první žena v cíli závodu po howgillských kopcích poblíž Tebay v Cumbrii, je jednatřicetiletá učitelka na základní škole z Keswicku. Všichni vypadají na svůj věk mladě: Austin svalnatý a s krátkým sestřihem; Doddsová pohledná a přísná; Holmes droboučký a ostražitý; Hartell s širokou čelistí a neklidný; Sharpová hezká a ležérní. Ale nikdo z nich by vám nepřipadal zvláštní, kdybyste je potkali. Jak říká Allan Greenwood, jednačtyřicetiletý tiskař, organizátor závodu Giant's Tooth: „Je to prostě prima parta lidí, kteří milují běhání a kopce.“

Přesto, abychom byli spravedliví k tomu pánovi na parkovišti, to nejsou úplně tuctové lidské bytosti. Například Holmes je jedním z nejnadanějších sportovců dneška. Drobný, nenápadný chlapík, který se živí z velké části fazolemi a topinkami, kombinuje aerobní talent elitního vytrvalostního běžce s houževnatostí polárníka. Během zhruba desetileté kariéry elitního vrchaře se v této disciplíně stal čtyřikrát mistrem Británie a čtyřikrát mistrem Anglie. Drží přes dvacet

rekordů a v Británii nenajdete větší horský závod, který by alespoň jednou nevyhrál; v Západním Yorkshiru dokonce stále stoupá počet závodů, v nichž zvítězil desetkrát v řadě. (Na Borneu – kde vyhrál slavný závod Mount Kinabalu třikrát po sobě – je celebritou.) Také Lou Sharpová je – ačkoli jí skromnost nedovolí to zmínit – úřadující mistrýní Británie v běhu do vrchu. Začala s běháním teprve před sedmi lety, když jí na dovolené ukradli horské kolo, a k běhání v kopcích se dostala poté, co si vzala vrchaře; dnes si dělá zálusk na místo v anglické reprezentaci na Světový pohár v běhu do vrchu. Také je kapitánkou Keswicku, vedoucího britského oddílu v ženském běhu do vrchu. Wendy Doddsová je mistrýní Anglie v kategorii nad 50 let; mimoto se v minulosti věnovala na mezinárodní úrovni plavání a orientačnímu běhu, je lékařkou britského olympijského týmu a zná britské hory tak důvěrně jako nikdo jiný. Mark Hartell – který po závodě White Nancy běží 12 mil zpátky domů – má za sebou stomílové i delší závody v tak dalekých krajích, jako jsou Aljaška nebo Sahara, a drží prestižní rekord v počtu vrcholů Lake Districtu oběhnutých za čtyřiaadvacet hodin. Tim Austin s běháním do vrchu začal před necelými čtyřmi lety, a už usiluje o místo v anglické reprezentaci.

V následujících dvanácti měsících zavede tyto lidi jejich talent a záliba do hornatých oblastí celé Británie, na převážně neformální okruh závodů, do něhož patří některé z nejkrásnějších a nejromantičtějších sportovních akcí, jaké si dovedete představit. Na některých z nich se bude bojovat o tituly; jiné závodníci poběží prostě proto, že jsou. Přitom se budou setkávat se soupeři o mistrovské tituly (možná několika tucty seriózních kandidátů na titul v kategorii mužů a pár stovkami dalších, kteří budou zápolit o zlato v dalších kategoriích – ženské, nad 40 let, nad 50 let atd.) i s několika tisíci dalšími lidmi, kteří mají úplně jiné ambice.

Někteří z druhé jmenované skupiny budou usilovat pouze o dobrý výkon na určitých místních závodech; jiní se soustředí na některý uznávaný velký závod, například dubnový Three Peaks nebo zářijový Ben Nevis. Pár z nich pošilhává po jedné z velkých ultraběžeckých sólových výzev. Většina – včetně mě – vlastně nemá žádné plány, jen se pokusit zaběhnout řádku závodů, pokud možno neskončit poslední a přitom si užít nějakou legraci. Běháme v horách úplně stejně, jako normální lidi hrají fotbal nebo tenis: pro potěchu a kvůli společnosti – a prostě proto, že taková jsme. Ale stejně jako šampioni i my dřeme stovky mil v horách.

Podle toho, co ví o takových aktivitách průměrný britský sportovní fanda, by se zrovna tak mohly konat na jiné planetě. Můžete si vsadit na to, že ani jeden závod v běhu do vrchu v následující sezóně se nedostane do sportovní rubriky celostátních novin. Což je škoda, protože mistři i obyčejní běžci vědí věci, které stojí za to vědět: o sportu, o sobě samých i o Británii.

3 ZÁKLADY

Na běhu do vrchu (v britské tradici nazývaného fell-running) není na první pohled nic komplikovaného. Vyběhnete na kopec a zase z něj seběhnete. Někdy pro změnu potom vyběhnete a seběhnete další kopec – a možná řadu dalších. A tím to víceméně končí.

Až na ty komplikace.

Vyzkoušejte si to sami, nemůžete si jich nevšimnout. Už povrch, abychom to vzali od začátku, je špatný. To, co se normálně rozumí pod slovem „běh“, se zřídka kdy provozuje na hrboлатějším terénu, než je asfalt či běžecká dráha, případně – přinejhorším – posekaný trávník. Nohy se věnují běhu a mysl se soustředí na jiné věci. Vrchar se musí vypořádat s blátem, balvany, kamínky, sutí, mokrou trávou, bažinou, kluzkou skálou, hrboly, dírami, trsy trávy, potoky a dalšími nástrahami, v mnoha případech ukrytými pod vřesem nebo kapradím (nebo v extrémních případech potmě). S každým krokem dopadá chodidlo v jiném úhlu, a jen zřídka je to úhel, který příroda zamýšlela. Každý dopad – pokud se na něj nesoustředíte – může potenciálně vést k vyvrtnutí kotníku, zlomenině nebo pádu. A i bez nehod vám na chodidlech neustále klouzajících v botách skoro jistě naskáčou puchýře.

Pak tu máme svah. Opět: normální běh se obyčejně odehrává na rovině. Silniční běžci úpí, když se před ně postaví pár set metrů mírného stoupání. Většina obyčejných lidí neběhá do kopce vůbec nikdy (a mají k tomu dobrý důvod: je to namáhavé). Běžci do vrchu čelí příkrým kopcům, které se táhnou celé míle, vystoupají stovky, někdy i tisíce stop, a to po svazích, které by řada lidí váhala i vyjít. Není to tak obtížné, jak to zní, jakmile si to párkrát vyzkoušíte a najdete si optimálně pomalé tempo. Je ovšem těžké vydržet, a čím dál – nebo rychleji – běžíte, tím je to těžší. Dřív nebo později lýtkům dojde palivo, načež každý krok doprovází palčivá bolest, krok po kroku ostřejší.

A pak máme samozřejmě to, co najdete na vrcholu: skály, trávu, tu a tam ovci – a co je nejpodstatnější, počasí. Jiní sportovci o počasí moc nepřemýšlejí, tedy pokud nepatří k těm, kteří vidí déšť jako důvod k úplnému zrušení sportovní aktivity. Běžce do vrchu polovinu doby bičuje zvlášť ledový vítr

s deštěm, jaký vane na vrcholech hor, a v horším případě ho obklopuje mrak. Říkám „v horším případě“ – ačkoli si nikdo nelibuje v zimě a dešti, obvykle se takový zážitek dá snést, za podmínky, že zanedlouho skončí. Zato pokud se ztratíte – to se stane jedna dvě, když se krajina za snížené viditelnosti promění v beztvárovou pustinu plnou skal, trávy a ovcí –, mohou vás čekat neplánované hodiny v zimě a mokru, k nimž se ještě přidá vyčerpání. Lidem, kteří své sportovní výkony odvádějí na stadionech, v tělocvičnách, na kurtech či hřištích (nebo jen v paměti či představách), jsou taková nebezpečí vzdálená. Ovšem pro vrchaře jsou to skutečné a potenciálně fatální hrozby – stejně jako riziko, že se ztracený, dezorientovaný a podchlazený běžec zřítí z nečekaného útesu, samozřejmě.

Ale ani to ještě není nejhorší. Naopak, tohle je ještě dobré. Hlavní svízel s během do vrchu je ta, že když vyběhnete na kopec, musíte seběhnout dolů. Právě tam to začne bolet.

Problém spočívá v gravitaci. Při běhu do kopce vás brzdí, při běhu z kopce zrychluje. Ano, ale běžci přece chtějí zrychlit, ne? V určitém smyslu ano. Tommy Metcalfe, slavný běžec do vrchu působící začátkem 20. století, provozoval v pozdějších letech hostinec v Bradfordu, kde si příležitostně přivydělával sázkami se zákazníky – sázel se, že uběhne 100 yardů za deset vteřin. Na muže ve středních letech to byl nevídaný výkon, ale on to lehce zvládl, protože sbíhal po příkřejší straně hromady škváry.

Mám-li na své straně dost gravitace, dokážu i já, obyčejný rekreační běžec po čtyřicítce, běžet rychleji než Linford Christie. Jen si to většinou raději odpustím. I na tom nejhladším povrchu (zkuste si to na prudce klesající silnici) je třeba se intenzivně soustředit, aby se vám nohy při takové rychlosti nezamotaly; na hrbolatém, kluzkém horském svahu jsou zamotané nohy tou nejmenší starostí – každý kámen vám může nohy zlámat.

Ale skutečným rizikem není ani tak zrádný povrch, jako spíš skutečnost, že v dlouhém, prudkém kopci rychlost a hybnost skoro okamžitě vystoupají na nezvladatelnou úroveň. Nevadilo by mi občas riskovat šílený úprk z kopce rychlostí olympijského sprintera, kdybych měl jistotu, že až dosáhnu té rychlosti – kolem 22 mil v hodině –, dokážu přestat zrychlovat. Na velkém kopci to nejde. I když se vůbec nesnažíte běžet rychle, přitažlivá síla vás neúprosně táhne dolů, stále rychleji, až – inu, jinde než na zemi skončit nemůžete. Nemyslím si, že maximální rychlost běžce do vrchu se může blížit 160 milům

v hodině, tedy rychlosti, které může lidské tělo dosáhnout při volném pádu, ale teoreticky vzato nevidím důvod, proč by totálně odhodlaný běžec s nulovým pudem sebezáchovy nemohl v opravdu prudkém, dlouhém seběhu s vypětím všech sil sprintovat rychlostí řekněme 60 mil za hodinu.

Jenže to by samozřejmě hraničilo se sebevraždou.

Takže zpomalíte – a zjistíte, že i to je těžší, než se zdá. Jak ví každý, kdo někdy kráčel z kopce v horách, kontrolované klesání je hrozný záprah pro stehna, a nesete-li zátěž, pak i pro kolena a kotníky. Kontrolovaný běh z kopce má podobný efekt, až na to, že vyšší hybnost nápor zdvojnásobí nebo ztrojnásobí. Jestliže sbíháte po zrádném povrchu, zdvojnásobuje či ztrojnásobuje se riziko, že pod tou zátěží něco povolí – a v té chvíli řadu zranění téměř jistě rozšíří krkolomný pád.

V jednom smyslu platí, že čím opatrněji sbíháte, tím větší riziko zranění hrozí, protože při pokusu dostat svou váhu pod kontrolu vytváříte větší tlak na šlachy i na nestabilní povrch, do něhož se vaše chodidla pokoušejí zarýt; zatímco když zrychlujete – a tedy jdete se svou hybností, nikoli proti ní –, dopad působící při každém kroku zůstává relativně mírný. Potíž je v tom, že když zrychlujete, násobíte síly, které nakonec budete muset přivést pod kontrolu.

Takže v zásadě – navzdory paradoxu, že zřejmě zvyšujete riziko zranění, ať už běžíte opatrněji nebo méně opatrně – každý běžec do vrchu se ocitá před jednoduchou volbou: čeho si cením víc – bezpečí, nebo rychlosti? Případně, když to ještě zjednodušíme: jak rychle si troufnu běžet?

Odpověď mnoha běžců zní: sakra rychle.

Když se vydáte do Grasmere na nejslavnější letní sportovní událost v Lake Districtu a budete sledovat „Senior Guides Race“ (tak se jmenuje hlavní závod do vrchu) z nejvzdálenějšího konce pole, asi vám bude připadat, že kopec je hladký, pružný a měkký, protože běžci z něj sbíhají jako děti uhánějící po mírně svažitém hřišti. Přijďte trochu blíž – nebo si ještě lépe na kopec sami vyjděte – a uvidíte svah takový, jaký opravdu je: ošklivě nerovný kus obnažené hory, na kterém jsou balvany, kamení, pukliny, hrboly, díry a mokré trsy trávy z větší části zakryty po kolena vysokým kapradím – s výjimkou vrcholu, kde porost přechází v holou skálu a suť, po kterých by se většina lidí bála pohybovat jinak než po všech čtyřech. Normální turista by z toho kopce scházel s nejvyšší opatrností. Běžci po něm takřka létají.

„Když se nahoře otočíš, odpoj mozek,“ zní tip jednoho bývalého šampiona. „Vypnout brzdy, vypnout mozek,“ říká další. „Prostě běž, co to dá,“ radí třetí, „nohy se budou točit samy.“ Snáz se to řekne než udělá, což ovšem neznamená, že to někteří lidé nedělají. Mezi běžci do vrchu koluje spousta historek o šile-
ných, bezhlavých seběžích, při nichž se stírají hranice mezi během, skokem a pádem. Jeden záznam ze začátku dvacátého století hovoří o běžci na grasmere-
reském závodu průvodců, který si razil cestu „vrhaje se vzduchem obrovskými skoky, řítí se kapradím a vřesem, přelétal nad skalami“. Nehody jsou časté, ačkoli ne vždy končí katastrofou. Tommy Garside roku 1968 na grasmere-
reském závodu průvodců třikrát upadl, a přesto vyhrál (i když v cíli se zhroutil). Pro-
slulý je i Reg Harrison, vítěz téhož závodu v roce 1962, který spadl šestkrát; dobové záznamy popisují, že byl „otřesený, ale nevyveden z míry“. Tím ovšem nechci říct, že pády nejsou nebezpečné. Jen se při nich nutně nemusíte zabít.

Tommy Sedgwick, velký šampion v běhu do vrchu sedmdesátých let, jenž vítězil výhradně díky tomu, že uměl sbíhat bezhlavěji než jeho soupeři, mi jednou hrdě prozradil, že „nedotáhl moc sezón do konce“ – byl věčně zra-
něný. Jeho nejpůsobivější karambol se odehrál v Grasmere roku 1967, kdy zahučel do studny. Kromě jiných zranění si roztrhl cévu v pravém stehně – už nikdy nezískala svůj původní tvar. Kotníky si vyvrtil tolikrát, že je nakonec měl dvakrát tak tlusté jako normální člověk. To mu však nezabránilo vyhrát mistrovství Velké Británie v běhu do vrchu – na proslule strmé trati ve skotské
vesnici Alva – dvanáctkrát v řadě. Podvanácté „škobrtнул a kutálel se z půlky svahu prakticky až dolů“. Manželka mu „ještě v říjnu vytahovala z ramene trny, a Alva byla v červnu.“ Přesto zvítězil. A ačkoliv nemá kolena zrovna v dokona-
lém stavu, i dnes, po padesátce, stále vede coby farmář zdravý a aktivní život.

Když v knihovnách severní části Británie vyhrabete historické prameny o závodech v běhu do vrchu, najdete spoustu záznamů o běžcích obdivova-
ných právě pro jejich bezhlavé seběhy: jak spíš skákali než běželi, nebo upadli, kutáleli se a zase vyskočili, nebo se prostě hnali tak nebojácně, že se jejich pohyb dal bez přehánění přirovnat k letu.

Je tu veliký Bill Teasdale v plném letu z kopce, jak ho líčí list *Craven He-
rald* v roce 1953: „odráží se a přeskakuje po kolena vysoký vřes, obrovité balvany a vysoké zídky...“ Je tu popis závodu Three Gullies od W. C. Skeltona z roku 1921, kdy běžci „skokem překonávají strmá skaliska a dopadají do kap-
radí“. Skeltona zvlášť zaujal „strhující skok na vrchu Coniston – strž hluboká

nějakých 16 stop, v plné rychlosti...“ Je tu reportáž Canona Rawnsleyho o tom, jak R. Lancaster roku 1887 vyhrál Grasmere: „Způsob, jakým nikoli skáče, nýbrž spíše se vrhá dolů, vyrovnáváje překotný pád rukama zdviženými nad hlavu, bezmála vyvolává úlek...“ Máme tu Gurkhu Karkabira Tharpu, sbíhajícího z Glamaigu v roce 1899: podle jeho nadřízeného důstojníka „sbíhal řadou skoků, a s každým dopadem popojel, jak se pod ním sesula suť.“ Sir Percy Hope, vrchní psovod proslulé smečky foxhoundů z Blencathry, popisuje techniku seběhu velikého Ernesta Dalzella: „Sledovat jej, jak jediným skokem přeletí kamennou zeď a na druhé straně se v kapradí přetočí opět na nohy, byl nezapomenutelný zážitek.“ A máme tu Johna Atkinsona, šampiona v závodech průvodců z přelomu osmdesátých a devadesátých let dvacátého století, v jednom momentu závodu Hawkswick Dash, kdy při skoku z příkrého vrcholu udělal ke svému překvapení ve vzduchu salto: „Ani nevím jak jsem dopadl zase na nohy, aniž se jakákoli jiná část mého těla dotkla země. Vůbec jsem to nezamýšlel a vylekalo mě to k smrti.“

Bylo by sporné tvrdit, že takovéto techniky byly vyloženy tím nejlepším způsobem, jak sbíhat z kopce, ale rozhodně byly nejrychlejší. Právě Dalzell, hajný z Ormathwaite, vyhrál roku 1910 závod v Burnsallu v severním Yorkshiru seběhem tak působivým a svižným, že startér závodu, místní vikář, odmítl uznat verdikt na stopkách oficiálního časoměřiče a trval na tom (což také napsal do obecního listu), že Dalzellův vítězný čas byl o celou minutu delší, než uváděl záznam. Většina přítomných nesouhlasila a rekord – i kontroverze kolem něj – vydržel následujících šedesát sedm let. Ještě dnes žije pár starých lidí, kteří prohlašují, že oni nebo někdo, koho znali, na vlastní oči viděli „Dalzellův závod“, stejně jako vám jiní budou vyprávět, jak sledovali ragbistu Obolenského a jeho slavnou „pětku“ nebo proslulý kriketový výkon Bothama v Headingley. Podle mých výpočtů musel Dalzell běžet úsek z kopce – dlouhý devět desetin míle, po trávě, vřesu, blátě, skále, kapradí a kamení – průměrnou rychlostí 21 mil za hodinu. To odpovídá času 10,65 vteřin na 100 metrů.

„Není možné popsat fantastickou rychlost, s níž se Dalzell pustil svahem,“ psalo se o závodech v listu *Craven Herald*. „Z Dalzellova seběhu doslova vstávaly vlasy na hlavě,“ napsal H. Mortimer Batten, který jeho výkon viděl na vlastní oči, do pozdějšího programu závodu. „Nikdo by nevěřil, že takových skoků

a přeletů přes dolíky a balvany, jež dovedly Dalzella k vítězství, jsou schopny jiné nohy než běhy jelena.“

„Bylo to cosi až nelidského,“ nechal se citovat jeden anonymní pozorovatel, „ponevadž ten muž zůstával ve vzduchu déle, než příroda zamýšlela.“ „On jen neběžel, neskákal či neklouzal po ošidném povrchu,“ napsal místní spisovatel Halliwell Sutcliffe. „Nýbrž dělal to všechno naráz, jakýmsi neuvěřitelným způsobem, a jeho krok připomínal krok antilopy, lehký, bezstarostný – rychlý jako vítr nesoucí se nad zemí.“

Z takových líčení to zní jako Formule 1. A skutečně, zvážíme-li, jaké nároky klade tento sport na sílu, výdrž, rychlost a odvahu, v kombinaci s neustále hrozícím rizikem vážného zranění, je zvláštní, že běh do vrchu se ani náznakem nezačal vyvíjet ve sport, v němž se točí miliony liber, sledovaný na celosvětové úrovni a sponzorovaný tabákovými koncerny. Ve skutečnosti o běhu do vrchu, natož o jeho hvězdách, ví málokdo mimo hrabství, kde se závody běhají. To už je víc peněz i v kuželkách.

Důvod je prostý: běh do vrchu se špatně sleduje. Ani pár stovek odhodlaných lidí, kteří jezdí na závody jako diváci (a většina moderních sportovních fandů by i to považovala za holý nerozum), toho často moc nevidí. Ano, samotná akce je neporovnatelně napínavější než běhání koleček po oválu, jenže většinou se odehrává mimo dohled, vysoko mezi skalisky – a mraky – nad očima obecnstva. Aktivní fanoušci si mohou najít výhodné stanoviště někde nad úrovní silnice, kde se startuje a dobíhá do cíle, ale nemají záruku, že si vyberou právě správný úsek kopce, aby viděli ty nejdramatičtější momenty. Obzvlášť to platí pro delší závody, z nichž některé trvají celý den (nebo v několika případech i déle).

Stejně praktické problémy – v kombinaci s nemožností zachytit v jednom snímku velikost hor, náročnost terénu a prudkost pohybu běžců – omezují schopnost fotografií a televizních kameramanů zaznamenat dramatickост běhu do vrchu, zejména v době, kdy sportovní publikum usazené v křeslech očekává několik kamer v různých úhlech, zachycení výrazu tváře, detailní záběry, opakované sekvence a přehledy. (Mohli byste na závod nasadit helikoptéry, jenže ty stojí kupu peněz a jejich hluk dost kazí divokou, idylickou atmosféru, jedno z kouzel běhu do vrchu.) A jestliže se sport nedá zprostředkovat televizním vysíláním, mysl moderního člověka ho těžko chápe.

Přesto si běh do vrchu pochopení zaslouží. Pokud se velikost ve sportu měří dramatičností, odvahou a čistě sportovním výkonem, nevidím objektivní důvod, proč by Dalzellův závod v Burnsallu roku 1910, výkon Kennyho Stuarda na Ben Nevisu v roce 1984, George Brasse na Mountain Trialu v roce 1962 nebo Josse Naylora na Wainwrights roundu v roce 1986, popřípadě čtyřiadvacetihodinový rekord Marka Hartella v Lake Districtu z roku 1997 (ke všem se ještě vrátíme) měly být považovány za méně vynikající nebo impozantní výkony než lépe zdokumentované počiny Bothama, Bannistera a Beckhama. Ale zatímco ty mají v paměti lidí stále své místo, nejlepší výkony vrchařů v povědomí národa takřka nezanedbaly stopu. A přestože Ian Holmes, abychom jmenovali jen jednoho, má na sportovní nesmrtelnost nesrovnatelně větší nárok než většina dnešních superbohatých britských olympioniků, jeho jméno ani tvář nevyvolává mimo oblast jeho minoritního sportu sebemenší ohlas.

Snad právě to mě k běhu do vrchu přilákalo a teď mě motivuje o něm psát. Hrdinové běhu do vrchu nebyli muži – nebo ženy –, kteří by si libovali ve vychloubání; bez historika po jejich výkonech brzy nezbude větší stopa než po mlhách, v nichž běhali.

Ve skutečnosti existují mnohé záznamy v knihovnách, jen musíte vědět, co hledat, a pár užitečných publikací se najde i v antikvariátech (i když musíte mít štěstí, abyste natrefili na výtisk knihy *Stud Marks on the Summits* od Billa Smitha z roku 1985, což jsou báječné dějiny amatérského běhu do vrchu, odkud čerpám velkou část historických informací). Jenže většina těchto záznamů je psána pro samotné běžce a staví na tvrdých statistikách („Doběhl na vrchol v čase 3:21,35, s náskokem 8,38 na druhého závodníka“), které nezasvěceným mnoho neřeknou.

Já chci vypátrat – a pokud možno zvěčnit – příběhy za těmito statistikami. Kdo jsou ti lidé? Co vedli za život? Co pro ně hory znamenaly? Kde našli sílu je pokořit? A co vede jejich moderní následovníky, aby se je pokoušeli napodobit?

Mé hledání odpovědí na tyto otázky bylo v některých případech úspěšnější než v jiných. Ale setkal jsem se při něm s jednoznačně souhlasnou odpovědí na jinou, jednodušší otázku: co musí mít dobrý běžec do vrchu?

Odpověď: potřebujete čtyři věci. Dobré srdce a plíce. Štíhlou postavu, ideálně dost pod 65 kilogramů, bez přebytkového tuku. Jistý krok, který je

výsledkem celoživotního pohybu v kopcích. A lhostejnost k bolesti a nebezpečí, hraničící s šílenstvím.

Jako osmdesátikilový chlapík z jižní Anglie, který nejlepší léta svého života strávil s cigaretou v ruce a děsí se výšek, mám k ideálnímu profilu daleko.

Kéž by mi to někdo řekl před patnácti lety.

4 SCÉNY Z VRCHAŘSKÉHO ROKU: ÚNOR

Wendy Doddsová (zmiňovaná revmatoložka z Milnthorpe) v únoru „léčí klidem“ bizarní zranění chodidla – to znamená, že omezila trénink na tělocvičnu, kolo a bazén. Několik dní po závodě Nine Standards při tréninkovém běhu přeskakovala strouhu, nešikovně dopadla a úplně si přetrhla plantární fascii – hlavní pruh vaziva, který se táhne ploskou chodidla. Zranění se nikdy nezahojí: bude mít štěstí, když bude normálně chodit. Následující den se vrací do práce („To bych musela být mrtvá, abych vynechala den v práci“) a plánuje, že za tři měsíce bude zase závodit. Nicméně – prozatím – neběhá.

Lou Sharpová (učitelka z Keswicku) běží první „opravdový“ vrchařský závod sezóny v Midlothianu, kde se 460 běžců, včetně mnohých elitních, utká v šestimílovém závodě Carnethy 5 Hill Race pod zářivě jasnou oblohou. Závod je připomínkou skotského vítězství nad Angličany v bitvě u Roslinu roku 1303: proto se před startem koná inscenace bitvy a několik závodníků – včetně vítězky kategorie žen, Angely Mudgeové – má na sobě kilt nebo podobný válečný úbor.

Lou, která dobíhá druhá, má působivě uvolněný běžecký styl, který vyvolává spíš dojem síly a sebevědomí než rychlosti. Chce ovšem mermomocí říct, že Mudgeová, už vícenásobná mistryně, je mnohem lepší běžkyně než ona. „Loni jsem vyhrála titul jenom proto, že Angela měla na programu spoustu mistrovských závodů v zahraničí. Nepatřím mezi opravdovou elitu.“ Pravdivost tohoto výroku budeme moci posoudit sami, až budeme v knize sledovat její osudy – a různých dalších běžců, včetně jejího manžela Nicka – v průběhu vrchařské sezóny.

Při čtení těchto měsíčních momentek je zásadní pamatovat na to, že popísané závody nejsou jen atletickou soutěží: jsou to akce v horách – strmých, chladných, nebezpečných krajinných útvarech, v nichž není rozumné závodit. Dobře se to dá demonstrovat v Jižním Yorkshiru, kde Tim Austin (zeměměřič ze Sheffieldu) zvítězí na 12,5mílové trati závodu Mickleden Straddle v kruté sněhové bouři, která donutí sedmnáct závodníků v průběhu závodu odstoupit a způsobí minimálně dva případy hypotermie. Jednu z obětí zachrání hrdinná

pořadatelka na trati v údolí Howden Clough, která závodníkovi nejprve půjčí vlastní rukavice a kabát, pak obstará od projíždějícího cyklisty bivačovací pytel a následně v jeho i svém zájmu vleze do vaku spolu s ním. Následně přesvědčí další dva kolemjdoucí, aby střídavě vak objímali, než dorazí pomoc. Po závodě nakrátko propukne panika, když se zjistí, že skoro dvě hodiny po ukončení se postrádá jedna běžkyně. Už se schyluje k velké záchranné operaci; nato je běžkyně nalezena ve sprše. Odstoupila ze závodu už před několika hodinami, opomněla však upozornit pořadatele.

Jinde si Ian Holmes (instalátér vířivek z Keighley) přičte na konto třetí vítězství roku v haworthských vřesovištích v Západním Yorkshiru, kde porazí přes 330 soupeřů a vyhraje „Johnův závod“ – novou akci konanou na počest zesnulého Johna Taylora. John byl oblíbený a ohromně talentovaný mladý běžec mezinárodní úrovně, který loni na podzim ve třiatřiceti letech nečekaně zemřel na hypertrofickou kardiomyopatii a na nějž se dodnes smutně vzpomíná. Holmesovo vítězství svým způsobem utěšuje – v minulém desetiletí vyhrál na haworthském vřesovišti víc než padesát závodů. Na akci se vybere 2700 liber ve prospěch Nadace Johna Taylora pro mladé sportovce.

Mark Hartell (IT projektový manažer ze Staffordshiru) jen o chlup nevyhraje High Peak Marathon, závod proslulý svou obtížností, který startuje v Edalu v hrabství Derbyshire. Na rozdíl od normálního maratonu, který měří pouhých 26,2 mil (a většinou se běží po rovině), je tato trať dlouhá 42 (neznačených) mil a vede tak drsným, kopcovitým a podmáčeným terénem, že byste v Anglii podobný pohledali. Běží se i přes noc. Hartell je na takové nástrahy připravený lépe než většina jiných běžců: větší část závodů, na kterých posbíral svou sbírku rekordů, se běží celou noc i celý den. Navzdory tomu skončí jeho čtyřčlenné družstvo až na druhém místě z osmadvaceti, v čase kousek nad deset a půl hodiny.

Nakonec tu je parádní akce v hrabství Shropshire, kde se během jediného víkendu konají dva klasické závody – 2,5mílový Titterstone Clee a 10,5mílový Long Mynd Valleys. Většina lidí si spojuje Shropshire spíš s kopečky než s horami. Ale jak se na vlastní kůži přesvědčil nespočet špičkových vrchařů ze severu, travnaté svahy kolem městečka Church Stretton si co do ukrutnosti nezaďají s jinými vrchy v Británii.

„Tohle je pěkná rasovina,“ poučí mě pochmurně vyhlížející muž ve žlutém nátlíčníku s nápisem Mercia Fellrunners, když se řadím na králíky okousaný trávník

v údolí Carding Mill Valley ke startu Long Mynd. „Já jsem oběhl všechny vrchařský závody – Snowdon, Three Peaks, Ben Nevis, Bob Graham round, Karrimor. A povím ti, že nic není těžší než tohle.“ Není hned jasné proč. Prvních pět nebo šest mil se podobá spíš krosu než běhu do vrchu: mírně zvlněná trať vede trávou a vřesem, na širé, jasné obloze zní zpěv skřivanů a později se v idylických údolích třpytí potoky, na svazích se drží shluky zakrslých dubů. Pak se záludně vynoří brutální kopce: zpočátku nijak zvlášť působivé a nikdy na nich nenastoupáte víc než pár set stop, ale všechny jsou absurdně příkré. Cestou nahoru se můžete chytit trsů trávy, a ani se u toho nemusíte předklánět; cestou dolů musíte napnout všechny síly – při každém kroku –, abyste nepodklouzli a neplácli sebou na záda. Postupně nám dochází šáva, až nám i to nejmenší stoupání připadá jako strašlivý krpál. Konečně, po více než dvou hodinách, dorazíme ke kopci, který, jak jsem pochopil, má být poslední. Běžci přede mnou se klátí a vravorají jako blouzníci průzkumníci v poušti – a ať se snažím, jak chci, nemůžu je dohnat. Cestou dolů se nám nohy třesou jako sulc, takže se při divokém seběhu chtě nechtě motáme ze strany na stranu. A pak, zrovna když jsme zralí na to zhroutit se v cíli, zjistíme, že nás čeká ještě jeden ukrutný stoupák. Tim Davies, obecně považovaný za nejlepšího vrchaře Walesu, už je tou dobou dávno v cíli: jeho vítězný čas – 1 hodina, 26 minut a 36 vteřin – je na 10,5mílové trati druhý nejrychlejší v historii. Tim Austin dobíhá sedmý, v jednu chvíli bojoval o vedení, ale pak zabloudil. Já se dopotácím do cíle asi o čtyřicet minut později – asi osmdesátý osmý ze 130 účastníků – a zvládnou se jen odvléct pár metrů, abych nepřekážel, načež se svalím na zem jako skučící troska. Nikdo to nekomentuje. Takových skučících trosek je kolem mě plno.

O půl hodiny později jsem už na parkovišti a pokouším se obléct do šustáků. Jsem celý ztuhlý a mám co dělat, abych dokázal ohnout nohu a prostrčit ji příslušným otvorem. O kousek dál v jiném autě se s tímtéž problémem potýká vychrtlý mladík v barvách klubu Mercia Fellrunners. Navzájem se politujeme. Když slyší můj jihoanglický přízvuk, poznamená: „Jestli ti tohle připadalo těžké, měl bys zkusit nějaké opravdové kopce. Je spousta drsnějších akcí.“

Jsem v pokušení mu říct, že před necelými třemi hodinami mi jeho klubový kolega tvrdil opak. Místo toho jen odpovím: „Já vím.“

Protože to vím.

5 CESTA DLOUHÝM DNEM DO NEROZUMU

Začalo to v jednu studenou, pošmournou sobotu – takovým dnem, kdy kupodivu začíná nemálo románek mezi člověkem a horou.

Vidím to jako dnes. Bylo asi devět ráno, byl jsem ještě otupělý po večerní šestihodinové jízdě z Londýna, v autě rozházené prázdné pytlíky od brambůrků a bůhvíproč zakoupené kazety. Nad námi: Steel Fell, lezavý a strmý, obtěžkaný chuchvalci ocelově šedých mraků. Za námi brutální hukot silnice A591. Ve vzduchu lehký, vlhký závan výfukových plynů, který s nastoupanými metry ustoupil čerstvějšímu, divočejšímu pachu vlhkých, chladných hor.

Byli jsme čtyři, všichni z jižní Anglie, všichni příslušníci střední třídy. Gawain, vysportovaný makléř z Londýna a jeden z mých nejstarších přátel; Charlie, kurátor muzea v Manchesteru; Matt, vyzábělý maratonec, kterého jsem ještě neznal a který se věnoval čemusi s financemi, čemu jsem úplně neporozuměl, a já. Prostě mastňáci, tak byste nás nazvali, nebo dokonce vetřelci a ignoranti (pro lidi určitého ražení), protože o běhu do vrchu a jeho dědictví jsme měli dohromady jen minimální povědomí. Nicméně alespoň tři z nás seriózně sportovali. Gawain vyhrál spoustu cen v boxu a karate, Mattův maratonský osobák začínal dvojkou a Charlie se sice trochu zakulacoval, ale ještě před nedávnem platil za uznávaného amatérského žokeje.

Pokud jde o mě: Muselo mi být (stejně jako jim) něco přes třicet. Byl jsem čerstvě ženatý, dosud bezdětný, pracoval jsem v Londýně jako zástupce šéfredaktora magazínu *Observer*, a měl jsem menší ambice vynikat ve sportu než kdykoli jindy ve svém dospělém životě. Pár relevantních detailů o tomto životě: ve čtrnácti, poté, co jsem se coby školák projevil jako potenciálně nadějný přespolní běžec, jsem objevil cigarety, alkohol, hazard a holky. Ve třiačtyřiceti, když jsem pocítil předčasný nástup středního věku, jsem se k běhání vrátil – běhal jsem sám pro sebe po londýnských parcích a ulicích – a do třicítiky soupeřil pohyb s mými ostatními závislostmi o svůj díl času a energie, kterých jsem tehdy měl na rozdávání. Kolem třicítiky jsem začal sekat latinu, proti čemuž mé nevzděčné tělo ihned zaprotestovalo a vypovědělo mi službu. Žádné velké drama: jen jsem měl asi rok neustále chřipky, rýmy, kašel a zmáhala

mě nepřekonatelná únava. Jestli to byl chronický únavový syndrom, postvirová únava nebo něco jiného, to nedovedl nikdo říct (a můj doktor už vůbec ne) – ale nezvratným faktem bylo, že kdykoli jsem se to snažil ignorovat a začít znovu běhat, nemoc se vrátila jako záchvat malárie. Nakonec jsem došel k závěru, že na vině je znečištěný městský vzduch, který ve velkém ustavičně polykám a dýchám, a v tu chvíli jsem se rozhodl na celé běhání zapomenout.

Místo toho jsem začal získávat svou dávku pohybu při pravidelných dlouhých víkendových toulkách po přírodě, zálibě, kterou se mnou vedle jiných přátel sdílela i moje budoucí žena Clare. Někdy potom, asi osmnáct měsíců po prvním onemocnění, jsem zjistil, že si tu a tam můžu zaklusat. O měsíc či dva později se mě Gawain zeptal, jestli nechci vyzkoušet kopce.

V den mého prvního běhu po kopcích se tedy moje úroveň trénovanosti dala popsat přinejlepším jako slušná obecná kondice. Přidal jsem se, protože mi Gawain řekl, že skoro stejnou dobu rychle půjdeme jako poběžíme, hlavně v prudších kopcích, a to zapadalo do výkonnostního rámce, který jsem si pro sebe stanovil: to znamená spíš obecná vytrvalost než nějaká oslnivá sportovní výkonnost.

Moje počáteční pochyby ještě znásobil vlhký vítr, který se mi zakusoval do těla, když jsme kráčeli na Steel Fell. Kristepane, co to je za krpál – prudký a podkluzuje. Kristepane, taková zima – a jak jsem slabý. A čím výš jsme stoupali, tím pochmurnější se to všechno zdálo.

Přesto, ačkoli jsem trochu funěl, jsem kupodivu postupoval rychleji než ostatní. Charlie a Gawain, kteří tu nebyli poprvé, těžkopádně šlapali nahoru, po svižnosti ani stopa. „Nespěchej,“ řekl Charlie víc než jednou. „Takhle půjdeme celý den.“ Jenže když jsme došli na vrchol Steel Fellu a rozběhli se po travnaté, zvlněné stezce směrem ke Calf Cragu, připadalo mi, že pomaleji už to nejde. Běželo se mi směšně lehce a radostně: ani příliš do kopce, ani příliš z kopce, tráva pod nohama měkká a pružná, ale dost pevná, aby na ní moje nově zakoupené krosové boty pěkně držely. Letěl jsem a zadržoval se jen silou vůle. Neměl jsem ponětí, kam běžím, ale zdálo se, že oblaka se zvedají, a Charlie s Gawainem nás sebejistě navigovali. Netrvalo dlouho, Calf Craig byl za námi a my jsme se začali pomalu plahočit – po dlouhém, stále prudším a podmačenějším travnatém svahu – na High Raise.

Krátili jsme si čas povídáním o účelu našeho výletu: Charlie a Gawain se připravovali na Bob Graham round. To je jedna z velkých výzev britských

vrchařů: trasa dlouhá 72 mil, vedoucí v určitém pořadí přes dvačtyřicet vrcholů Lake Districtu, se stoupáním a klesáním 27 000 stop, kterou se běžci pokoušejí uběhnout během čtyřiašesti hodin. Nejedná se o závod: důležité je prostě jen doběhnout. Charlie a Gawain už na to trénovali několik měsíců a měli v úmyslu se o zdolání okruhu pokusit o pár týdnů později, o víkendu v době letního slunovratu, kdy měl být úplněk. Matta a mě angažovali jako podpůrné běžce. Myšlenka je taková, že běžec oběhne celý okruh, zatímco různí pomocníci ho střídavě doprovázejí, nesou mu zásoby, pomáhají s navigací a dohlížejí na to, aby skutečně vyběhl na každý vrcholek.

Trasa začíná i končí u radnice v Keswicku, čtyřikrát se kříží se silnicí, a je tedy přirozeně rozdělena na pět částí. Naše dnešní trasa kopírovala dlouhý střední úsek z Dunmail Raise do vesničky Wasdale Head, který měří asi 18 mil a vystoupá na patnáct vrchů včetně nejvyšší hory Anglie Scafell Pike. Běžci, kteří běží celý okruh, mají za cíl tento úsek uběhnout za pět hodin a třicet osm minut. Jenže, jak varoval Charlie, to může snadno trvat i mnohem déle.

Vzpomínám si, že jsem se v tu chvíli podíval na hodinky a všiml si dvou věcí: a) že jsme na cestě hodinu a čtvrt a b) že pořád stoupáme touž rozlehlou a monotónní strání, po níž jsme šli už před půl hodinou. Zároveň jsem si povšiml, že se mi z nohou vytrácí pružnost. Někde před námi, tvrdil Charlie, je vrchol hory High Raise, ačkoli se dalo těžko věřit, že by tak oblý a povlovný kopec mohl mít něco tak špičatého jako vrchol. O celou věčnost později jsme k němu došli: byl to ubohý betonový sloup uprostřed ničeho. (Za jasného dne tam může být nádherný rozhled, ale dnes jsme viděli jen trávu a mlhu.)

Následující dvě hodiny probíhaly v jádru stejně jako jakýkoliv obtížný běh. První bodnutí obav, deprimující vědomí nalomené morálky – „*Aha, mně se to nelíbí?*“, skřípění zubů, odhodlání pokračovat, zoufalé plahočení dál. Rozdíl byl jen v tom, že na konci oněch dvou hodin jsme před sebou měli ještě asi tři hodiny – a sedm mil.

Obecně vzato se nevzdávám rád, ale moje nedávná zkušenost s nemocí mě vedla k tomu, že se mi méně než obvykle chtělo posouvat své hranice. Začal jsem si pohrávat s myšlenkou, že to zabalím. Po chvilce rozvažování se ukázaly minusy tohoto nápadu. Byli jsme tou dobou asi ve třech čtvrtinách stoupání na Bowfell – jde o zvlášť dlouhý, prudký výstup po něčem, co se dá považovat možná za cestu, možná za náhodné uskupení kamenů a vřesu. Každý druhý nebo třetí krok jsem klopýtl a pokaždé, když jsem zvedl hlavu, se mi ostatní

vzdalovali. Nic by mi neudělalo větší radost, než toho nechat. Jenže co bych si potom počal? Stejně rychle, jako jsme stoupali, se k nám valila obrovská hradba mraků, a sotva jsem tušil, kde jsme – už před drahnou dobou jsem rezignoval na hledání v mapě a šetřil energii na to, abych se zachmuřeně vlekl ve stopách svých společníků. Přesto bylo i mně jasné, že k nejbližšímu autobusu, taxíku nebo horké vaně to bude ještě mnoho mil, a dá se k nim dostat jedině pěšky. Což neznělo úplně jako konec plahočení.

Potácel jsem se tedy dál, jelikož nebyla jiná alternativa: nahoru na skalnatou náhorní plošinu – nejvyšší v Anglii – spojující Bowfell s horou Scafell Pike přes Esk Pike, Great End, Ill Crag a Broad Crag. Tou dobou už jsem škobrtal skoro při každém kroku a povrch byl natolik nerovný, že se téměř nedalo běžet – zato belhat ano. A tak jsem se srdnatě belhal, a když se tu a tam objevil travnatý úsek relativně bez překážek, přešel jsem do klusu. V jednu chvíli mi Charlie věnoval mini balení tyčinky Mars („Kdyby radši vyráběli maxibalení,“ poznamenal) a s tím, jak začala glukóza proudit krví, se mi do nohou vrátilo trochu života.

Pak, aby toho štěstí nebylo málo, si Charlie vyvrtnul kotník. To je pro vrchaře riziko povolání, a k mému zklamání toto zranění nikdo nepovažoval za dost vážný důvod, abychom to celé zabalili. Ale usoudili jsme, že je nutné kotník nouzově ošetřit, a každá vteřina, kterou zabrala manipulace s botami a obinadly, pro mě byla nebeskou úlevou.

Poté zpomalil Charlieho kulhavý krok zbytek výpravy natolik, že se poněkud přiblížili mému tempu; i když nezaujatý pozorovatel by nejspíš došel k závěru, že zraněný jsem já, protože jsem už ani neklopýtal, jako se spíš celý potácel. Nemělo smysl hledat u ostatních účast. Všichni jsme věděli, co je špatně, a jediným řešením – tohoto i jakéhokoli jiného problému – bylo pokračovat.

Nějak jsem se promotal ještě kamenitější měsíční krajinou. Pocit těžkých nohou, který jsem vnímal, ustoupil konkrétním, palčivým bolístkám: bolely mě kotníky, plošky chodidel, kolena – až nakonec ostrá bolest prostoupila rovnoměrně celé nohy.

Kulhal jsem dál na vrchol Scafell Pike, pak dolů do Mickledoru, odkud už zbývalo jen – jen! – přeběhnout na vedlejší vrchol masivu Scafell krátkým stoupáním, kterému se říká Broad Stand, a pak se pustit dlouhým klesáním do Wasdale.

Tenkrát jsem to netušil, ale tady obvykle čelí britští běžci velkému dilematu, jak volit trasu. Nejlépe to popisuje Alfred Wainwright ve čtvrtém svazku

svého bedekru *Obrazový průvodce po vrších Lake Districtu*: „Překážky na jiných hřebenech lze překonat nebo snadno obejít – ne tak Broad Stand. To místo člověka rozčílí, až si spílá, že není schopen přelézt 30 stop skály, která mu stojí v cestě k lehkému stoupajícímu svahu. Z dálky vypadá úsek jako nic, ani zblízka se nejeví jako velký problém. Jakmile vystoupíte na první plošinu, ještě se cesta nezdá nepřekonatelná, ovšem nepříjemný krok doleva spjatý s tísnivým pocitem, že nahoře číhají ještě neviděné horší nástrahy, vedou rozumné turisty k tomu, aby ustoupili a vydali se na vrchol Scafellu jednou ze dvou regulérních chodeckých cest... z nichž obě vedou dlouhou oklikou a naneštěstí i výrazně klesají... Kdo se jen prochází... měl by se vrátit... a jak je zvykem, umínit si, že skálu zleze napříště. Autor těchto řádků tak poprvé učinil roku 1930 a od té doby slib mnohokrát opakoval. Jeho průběžné zklamání bohatě vyvažuje radost z toho, že je stále mezi živými.“

V následujících letech mě tohle hořké rozhodování mělo mučit ještě mnohokrát, ale zatím jsem byl tak vyřízený, že jsem si moc neuvědomoval svůj zoufalý strach z výšek ani skutečnost, že právě na tomhle místě by docela logicky mohl propuknout. Ve chvíli, kdy mi došlo, o co jde a že někde na Wainwrightových „30 stopách skály“ je místo, kde mezi dvěma chyty visíte nad 1000 stop hlubokou propastí, už mě kamarádi vylákali do půlky nebezpečného úseku a já neměl jinou možnost, než jít dál, přičemž mě utěšovala pochybná záruka lana – kdo ví, kdo ho tam nechal? –, které jsem volně svíral jednou rukou. O deset minut později už jsem stál na „lehkém stoupajícím svahu“, roztřesený strachem, vyčerpáním a zimou, a ustrašeně jsem se krčil u skal před sebou, jako bych se snažil chránit před ohromnou prázdnou oblohou za svými zády.

Odsud už byla cesta jednoduchá. Rovně přes postupně se narovávající svah a na vrchol, pak zpátky a dolů po druhé straně a seběhnout až úplně pod kopec. O šest hodin dřív bych takovou vyhlídku vítal s radostí. Ale nyní už jsem porozuměl základním principům běhu do vrchu a bylo mi jasné, že dlouhatánský seběh nemusí být tak bezproblémová úleva, jak na první pohled vypadá.

Nemýlil jsem se. Ostatní natáhli krok a brzy mě zanechali daleko za sebou, ačkoliv Charlie zůstal pozadu, zatímco jsme vystoupili na vrchol Scafellu a vrátili se z něj, aby mi ukázal začátek stezky vedoucí dolů. Pak se i on vrhl dolů, kotník nekotník, a o pár minut později už z něj byla uhánějící figurka hluboko pode mnou. Vydal jsem se nerozhodně kulhavým krokem za ním, ale během